

EDITO

Bij de vele herdenkingen van honderd jaar Eerste Wereldoorlog en de terugblikken op een eeuw Russische Revolutie geraakte het verhaal van de kleine groep Belgische oorlogstegenstanders, die ook sympathiseerden met de Russische revolutionairen, totaal ondergesneeuwd. Ze waren niet met velen, de minderheidssocialisten die zich tegen oorlogsdeelname kantten – de overgrote meerderheid stemde in augustus 1914 vóór de oorlogskredieten – en ze vormden ook geen homogene groep. Maar ze vonden een gemeenschappelijke kapstok in de vredesconferentie die Camille Huysmans in 1917 probeerde te organiseren als voorzitter van de Tweede Internationale. Hij wilde de socialistische partijen van de verschillende landen, ook de Duitse, samenbrengen om de oorlogvoerende landen tot een ‘vrede door vergelijk’ te bewegen. Op dat moment was Lenin echter al overtuigd van de noodzaak om te breken met de ‘oude’ sociaaldemocratische partijen en een nieuwe, revolutionaire internationale op te richten. Vincent Scheltiens gaf al verschillende academische lezingen over het onderwerp. Maar hij wilde het verhaal, dat laveert tussen oorlog en revolutie en tussen socialisme en communisme, ook vertellen aan een breder publiek

en schreef er speciaal voor *Brood & Rozen* een bijdrage over. Daarin focust hij op enkele eenvoudige vragen. Wie waren die oorlogsopposanten? Hoe formuleerden ze hun afwijzing van de oorlog? Welke activiteiten ondernamen ze om die afwijzing kracht bij te zetten en om anderen voor hun standpunt te winnen? Welke resultaten boekten ze? Ze vormden ‘*une infime minorité*’ en hun invloed was beperkt. Maar ze zochten een alternatief voor de oorlog en dat alleen al maakte hen tot een relevante minderheid. Zoals Marc Reynebeau in zijn analyse over de impact van de Russische Revolutie in *De Standaard* besloot: ‘1917 toonde dat de wereld, om leefbaar en rechtvaardiger te worden, nood had aan zin voor kritiek, relativiteit en reflectie, aan meer ruimte voor twijfel ook. (...) De wereld kan er een opdracht in vinden om alles wat inmiddels opnieuw is dichtgeslibd, weer ter discussie te stellen.’¹

Een tweede bijdrage brengt ons bij de eindejaarsperiode en de feesten. Joost Van Deuren interpreteert ze als een moment om collectief een pauze te nemen en ons actief met andere individuen te verbinden, groepen af te bakenen en relaties te bevestigen of te versterken. ‘Feesten is immers ook netwer-

ken', schrijft hij. En dat deden de Broederlijke Wevers van Gent ruim 150 jaar geleden ook al. De leden van die eerste Belgische 'vakbond' vonden het eindejaar een uitgelezen ogenblik om hun visie op het verleden en hun verhoopte toekomst te communiceren. En dat deden ze onder meer via gedrukte nieuwjaarskaarten. Die nieuwjaarskaarten behoren tot het 'moederarchief' van Amsab-ISG. Ze zijn al ettelijke keren gepresenteerd in tentoonstellingen en publicaties als illustratie van de overgang van een ambachtelijke naar een geïndustrialiseerde arbeidsomgeving. Maar niemand nam ze tot nu toe echt onder de loep. Joost Van Deuren deed het wel. Hij noemt zijn onderzoek 'een fijne bezigheid zonder eindpunt' en wil hiermee vooral oproepen om dergelijke bronnen meer aandacht te geven. Hij bedankt uitdrukkelijk Hendrik Ollivier, hoofd van de collectie van Amsab-ISG, voor zijn enthousiaste steun.

Hendrik heeft trouwens nog veel meer gedaan voor de collectie en de uitstraling van Amsab-ISG. Samen met leeszaalverantwoordelijke Luc Lievyns, die bergen werk verzette voor de bibliotheek, gaat hij straks met pensioen. Er volgt nog een feest in de lente, maar we willen hen al van harte bedanken en alle goeds toewensen.

Marc Constandt, die het opgemerkt stuk in dit nummer brengt, blijft onverdroten alle mogelijke collectiestukken over de kust verzamelen en ontsluiten. En daarom blijven wij hem graag een

forum aanbieden in *Brood & Rozen*. In dit nummer vertelt hij hoe kunstschilders aan het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw het prille kusttoerisme stimuleerden.

'*Ce livre est né d'une frustration, puis d'une ambition*', luidt de openingszin van *Les classes sociales en Belgique*, een publicatie samengesteld door prof. Guy Vanthemsche, historicus aan de Vrije Universiteit Brussel. Omdat er voor ons land geen recente en overzichtelijke synthese van de hedendaagse sociale geschiedenis bestond, maakte hij er zelf werk van. Donald Weber, hoofd Onderzoek van Amsab-ISG, stelt het boek voor en noemt het 'bijzonder' en 'indrukwekkend'. Donald bespreekt ook de anthologie *The Use and Abuse of History*, die voortvloeide uit de stichtingsbijeenkomst van een nieuw netwerk, *Historians Without Borders*. Te lezen en zeker te volgen! Ten slotte vertelt Georges Spriet waarom Dacob, archief en bibliotheek voor de studie van het communisme, *Octobre 1917 et le mouvement ouvrier belge*, het standaardwerk van Claude Renard, heruitgaf en waarom hij het zinvol vond om het naar het Nederlands te vertalen.

Een fijn eindejaar en tot volgend jaar, terug in Gent!

Paule Verbruggen

1 Marc REYNEBEAU, Hoe Lenin vooral het Westen een dienst bewees. In: *De Standaard*, 04/11/2017.